

Inserati se sprejemajo in velja
tristopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 „ „ „ „ 2 „
15 „ „ „ „ 3 „

Pri večkratnem tiskanju se
cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, ne frankovana
pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvo
administracija in ekspedicija na
Starem trgu h. št. 16.

SLOVENEK

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:
Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 „ — „
za četrt leta . . . 2 „ 50 „

V administraciji velja:
Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 „ 20 „
za četrt leta . . . 2 „ 10 „

V Ljubljani na dom pošiljan
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na stolnem trgu
hiš. št. 284.

Izhaja potrikrat na teden in sicer
v torek, četrtek in saboto.

Budget za l. 1875.

Že zadnjič smo povedali, da bode denar-
nemu ministru za prihodnje leto primanjkovalo
okoli 12 milijonov goldinarjev. Sicer minister
za l. 1875 zahteva skoro 8 milijonov manj,
kakor za preteklo leto, a to se le tako vidi;
če pa od lanskega budgeta odpišemo 10 mili-
jonov primanjkljaja za svetovno razstavo, le-
tošnji budget lanskega presega za 2 milijona.
Stroškov je letos pač za 1½ milijona manj
od lani, dohodkov pa pri neposrednih in po-
srednih davkih 14 milijonov, ki so ravno vir
letošnjega primanjkljaja. Lahko mogoče, da
bodo davki več znašali, kakor je minister na-
stavil, mogoče pa tudi, da še tega ne bodo
dobili, kar pričakujejo. Pomenljivo je, da za
tobak bodo letos skoro 1½ milijona manj iz-
dali od lani, ker imajo še silno velike zaloge
tega blaga, za loterijo pa minister zahteva
823.000 gld. več kakor preteklo leto. To je
znamenje, da ljudje manj kadé, pa bolj pridno
v loterijo stavijo, da se v svoji brezupnosti in
revščini, kakor pravi „Politik“, vsaj z nekakim
goljufivim upanjem tolažijo. Na posodo mini-
stru ne bo treba jemati, da poravna ta pri-
manjkljej, ker hrani še plačalnih listov
(Contotitel) za 30 milijonov, ki se bodo za
18 ali 19 milijonov prodali; s temi bode mi-
nister poravnal primanjkljej, z ostalimi 6 mi-
lijoni pa se bodo napravili novi kanoni.

Denarni minister je v svojem govoru re-
kel, da vzrok primanjkljaja je denarna kriza
preteklega leta, ki se je vsled slabih kupčij
še poostrila. Temu tudi mi pritrujemo, nikakor
pa ne moremo pritrditi, da to bi bil edini
vzrok. Vzlasti ministru ne moremo prav dati,
če trdi: „Da ti pogodki (denarna kriza nam-

reč) niso še huje zadeli našega denarnega go-
spodarstva, se imamo, po moji misli, pred
vsem zahvaliti delavnosti ustave in od nje po-
vzročni varčnosti, ki nam je pomagala prihrani-
ti to, kar moremo zdaj porabiti“. Prihranitev,
o kateri govori minister, ni nasledek varčnega
gospodarstva, ampak prodaje državnih posestev,
znižanja obresti pri državnih obligacijah, spre-
membe ali zedinjenja državnih dolgov in drugih
enakih reči, katerih se liberalizem tako hitro
zmisli in posluži, da svojo začasno moč vtrdi.
Mi pa menimo, da ravno sedanji politični si-
stem je tudi zakrivil žalostno denarno stanje.
Ustavovorni možje so dolgo prikrivali našo
revščino in na vsa usta klicali, kako se bo-
gastvo in blagor Avstrije množi, zdaj se je
pokazalo, da s tem bogastvom in blagostanjem
je ravno taka, kakor z drugimi rečmi, s kte-
rimi nas je ustava osrečila!

Politični pregled.

V Ljubljani 26. oktbr.

Avstrijske dežele.

Minister Štremajer je imel pred ne-
kaj dnevi priliko prepričati se, kakošen sad
liberalna éra pri dijaki rodi. Nedavno je
namreč zapovedal, da profesorji morajo pri
izpiti z dijaki bolj ostri biti. To je razkačilo
profesorje in dijake, in pri inštalaciji je novi
rektor v svojem govoru omenjal tega vtikanja,
dijaki pa, katerih se je bilo pri tej priliki
zbralo nad 700, so očitno pokazali svojo ne-
zadovoljnost z ministrovim ukazom. Ko je
Štremajer prišel k tej slovesnosti, so sicer
dijaki molčali, a ko je v sobani vstal, da bi
pozdravil prišle profesorje, začeli so sikati in
vpiti: „Niedersetzen“. Po končani slovesnosti

pa so ga zopet s sikanjem in „pereat“-klici
spremili iz sobane. Ta dogodek je v višjih
krogih dunajskih neki zbudil veliko nezado-
voljnost, a liberalni gospodje naj pomislijo, da
so ga sami zakrivil.

Na Českem je pri mestnih volitvah
bilo voljenih 15 staročeskkih kandidatov z ve-
liko večino, le v eni volilni skupščini je bilo
treba ožje volitve med grofom Clam-Marti-
nicem in mladočehom dr. Gregrom. Vsled
strašanske agitacije Mladočehov, katerim so
neki pomagali še mestni policaji in brž ko ne
tudi nemški liberalci, ko so videli, da s svo-
jim kandidatm nič ne opravijo, je grof Clam-
Martinic propadel s 569 glasovi proti 621,
ktere je dobil dr. Gregor.

Ogerski listi so jako nezadovoljni,
da se je v Zagrebu pri odtvorjenju vseučil-
išča tako malo oziralo na ogersko deželo. V
celem mestu ste bili samo dve ogerski zastavi,
in nazočemu ministru Paulerju se ni napilo
posebej, ampak v zvezi z drugimi. Madjari bi
radi, da bi jih vse kadilo, a pomisliti bi mo-
rali, da njihovo zadržanje proti Hrvatom ni
bilo tako, da bi se ti za-nje navduševali.

Vnanje države.

Pruska si prizadeva v Meksiki pri-
dobiti si naselstvo (kolonijo), ter kot plačilo
zato prevzeti posojilo. — Višja sodnija je
zavrгла Arnimovo pritožbo zaradi zapora. —
Nemški poslanec v Parizu, knez Hohenlohe,
je 23. t. m. prišel v Berolin in od ondot podal
se v Varzin k Bismarku.

Na Francoskem so pri volitvah
predsednikov generalnih svetov konservativci
nekaj pridobili in je med 86 predsedniki 53
konservativnih. Mac Mahon je 24. t. m. spre-

Podlistek.

Profesor Franc Šuklje in trideset- letna vojska.

(Spisal Val. Sežun.)

(Dalje.)

Na Českem so puntarski protestanti 9. ju-
nija 1618 spodili praškega nadškofa, opata
brunovskega in več prelatov, jezuiti pa so se
moralo umakniti v 14 dneh, ako bi se bil pa
kteri vrnil, bil bi usmrten. Dobrega katoličana
in župana Janeza Šoserja so 17. nov. 1618
protestantovski zarotniki v Ausigu napadli, po
mestnih ulicah vlačili in z 270 ranami usmrtili.
Čez 2 leti potem (1620) je bil pa holešovski
dekan Janez Sarkander od protestantov
umorjen.

Od puntarjev izvoljeni kralj Friderik pa-
latinski je 31. okt. 1619 slovesno v Prago
prišel, 4. nov. z največo svečanostjo bil kro-

nan, in odslej se je še le prav pričelo zatira-
nje katoliške cerkve in vtemeljanje kalvinskega
protestantizma. Ravno pred Božičem — 24.
dec. 1619 je obhajal ta lahkoživi in mehkužni
zimski kralj v stolni cerkvi sv. Vida v Pragi
veliko pojedino ter tako cerkev spremenil v
kalvinski tempel. Protestantje so po kat. cer-
kvah podirali oltarje, lomili podobe Kristusove
in njegovih svetnikov, — pastori so si 1619 — 20
kurili peči s krucifiksi, — sv. relikvije (ostanke
svetnikov) so zažigali in z nogami teptali, in
Friderikov pridigar, Skultet, je bil že skoval
postavbo, da se imajo po vsih cerkvah odstra-
niti zvonovi, podreti vsi kameniti oltarji in
nadomestiti se z navadnimi lesenimi mizami.

Maks bavarski, po pravici Veliiki ime-
novan, najslavnisi vladar iz hiše Wittelsbachov,
je prišel z liguistiško armado na Česko; pa
zastonj je iz Freystadta opominjal Friderika
priropani si česki kroni odpovedati se, Čehe
pa, da naj se svojemu postavnemu vladarju
Ferdinandu II. podvržejo. Po združenji s ce-
sarsko armado, katero je vodil Bucquoi, je prišel

Maks 8. nov. 1620 do Belegore pri Pragi,
kjer je stal Kristijan Anhaltski s Friderikovimi
četami, katerim je bil sedmograški Bethlen
Gabor na pomoč poslal še 6000 ogerskih koj-
nikov.

Sloveči pridigar, španjski samotarec Do-
minik de Jesu Maria, je navduševal Maksovo
armado k pogumnosti in razpel pred njo lepo
podobo Matere Božje, kateri so bili protestanti
oči istaknili. Opoldne se je bitva pričela, v eni
uri je katoliška armada zmagala, do 4000 Če-
hov je ležalo mrtvih na bojišču, do 50 pa jih
je bilo vjetih. Mehkužni kalvinist Friderik je
bil ravno v Pragi pri obilnem obedu in je po-
begnil, popustil vsa znamenja (insignije) kra-
ljeva, še celo srebrno mizno orodje, katero je
ravno v rokah imel.

IV.

Po bitvi na Beligori.

Maks bavarski se je po ti slavni zmagi
vrnil domu, v Pragi pa je še ostal vojaški
poveljnik slopeči Tilly. Še dalje kakor mesec
dni so pustili pri miru protestantovske glavarje

jel avstrijskega poslanca, ki mu je predstavil novo imenovane vradnike vojaškega oddelka.

Angleška vlada je iz Rima poklicala svojega poslanca pri papežu. „Times“ je s tem jako zadovoljna ter pravi, da je bil poslanec tam ravno tako nepotreben (?), kakor ladija „Orenoque“. — Valeski tovarniki so delavcem znižali plačilo za 10 odstotkov. Delavci s tem niso zadovoljni in v nekterih krajih nočejo delati ter rogovilijo.

Brat **španjskega** kralja Karola VII., Don Alfons, piše „Vaterland“, pride na Dunaj. Madridska poročila, ki pa navadno silno lažejo, pripovedujejo, da je Alfons še na Španjskem in da je poskušal vdariti prek reke Ebra, pa se je moral pred republikanci umakniti; neki poveljnik Karlistov, Lozano, pa da je prišel republikancem v roke in ga bodo postavili pred sodnijo, ker je razdril neko železnico in dal ustreliti 4 železnične vradnike.

Deželni zbori

Deželni zbor kranjski. Dvanajsta (večerna) seja 16. t. m. Dr. Poklukar poroča v imenu odseka za pretresovanje poročila deželnega odbora o njegovem delovanju od 1. novembra 1873 do konca junija 1874 o tem poročilu, pojasnovanje odsekovo poročilo po posameznih točkah. Med drugim omeni, da je deželni odbor se tudi poganjal za to, da se Wolfov slovar kmalo izvrši in da je sklical zbor strokovnjakov k posvetovanju zavoljo te silo važne stvari. Pri stroških za odgon pravi, da so narastli vsled navade laških delavcev, kateri pošljejo svoj tu zaslužen denar po pošti naprej, potem pa dajo se na stroške dežele v domovino odganjati.

V splošni debati stavi posl. vit. Gariboldi predlog, da se čez to odsekovo poročilo, ker je prepičlo v besedah, preide na dnevni red ter da se poročilo deželnega odbora v prihodnji sesiji zopet predloži. Nemškutarji podpirajo ta predlog, ki pa potem, ko je dr. Poklukar sklical se na to, da tudi druga leta poročilo odsekovo ni bilo obširnejše od letošnjega in da ima razen tega vsak poslanec sam priliko pregledati poročilo deželnega odbora, pri glasanju pade.

V specialni debati se prvi oglasi Dežman, kteremu, kakor se vidi, ni všeč, da se davki odpisujejo, ker je letos dežela zgubila po tem odpisovanju čez 26000 gld. Posebno malo všeč mu je pa poganjanje deželnega odbora za to, da

bi se le v radoljskem in kranjskogorskem okraju davki odpisovali, ne pa tudi v mestu ljubljanskem.

Poslanec Robič razloži Dežmanu, da so vremenske razmere po omenjenih dveh okrajih poljedelstvu, sadjereji itd. mnogo neugodnejše kakor pri Ljubljani, da se tam tudi pridelki teže v denar spravijo. Če se morda poročilo okrajnega glavarstva naslanja na to, da v radoljskem in kranjskogorskem okraju ni davkinih zaostankov, se iz tega ne sme sklepati, da ljudje davek lahko plačujejo. Gorenjcu se zdi zramotno, če brič pride v lišo rubit, zato rajši zadnji krajcar dá za davek, kot da bi ga bil dolžan.

Tudi poročevalec dr. Poklukar opomni Dežmana, da je polje mesta ljubljanskega dobro, vrh tega pa ne glavno, marveč le majhno premoženje meščanov.

Dr. Razlag želi v nemškem jeziku, da bi se gozdne razmere na Gorenjskem kmalo vpravile, deželni načelnik Widmann obljubi, da bo vlada vse storila, kar jej bo mogoče, da se ta stvar kmalo reši.

Poslanec Zagorec se pritožuje zaradi vojaških kordonov po Dolenjskim, kateri so neprijemerno nastavljeni; vladni zastopnik tudi njemu obljubi hitre pomoči.

Pri točki, ki govori o tem, da je deželni odbor vsem občinam priporočil zavarovati vsa občinska poslopja zoper ogenj, omeni dr. Razlag, da sta farovža v Čatežu in Škocijanu na Dolenjskem pogorela, a ne bila zavarovana, toraj se morata zdaj z novega zidati na stroške občin. Da bi se kaj tacega več ne pripetilo, nasvetuje govornik sklep: naj se deželni odbor obrne do škofijstva, katero bi imelo gledati na to, da se farna poslopja primerno zavarujejo. Na to pa poslanec Tavčar pové, da je škofijstvo že samo opominjalo k zavarovanju po hištev; občine za to navadno nič ne store, zavarovnino morajo le župniki plačevati, ne občine.

Dežman stavi predlog, da bi se tudi letos deželni odbor do državnega zbora za 30000 gld. podpore po toči poškodovanim Dolenjcem obrnil. Se enoglasno sklene.

Šesta točka poročila govori o cestah. Tu želi Dežman, da bi se cesta pri Grosupljem kmalo naredila. Poslanec Tavčar meni, da glavne zavire v teh rečeh bi utegnili biti pri krajnih cestnih odborih, ki morda dotične postave niso prav razumeli; zato prihajajo od vseh krajev pritožbe. Robot za cesta bi ne smela od-

merjena biti samo po zemljiških, ampak po splošnih davkih. Zdaj n. pr. fabrike pri cestah niso skoro nič prizadete, dasiravno jih najbolj rabijo. Tudi bi imela vlada kake stroške trpeti, tako n. pr. za most pri Litiji, za vrvnanje Save itd., za kar zdaj strašno malo stori. Govornik stavi tedaj predlog: deželni zbor naj izreče, da ima vlada dolžnost, vzdrževati litijski most.

Dežman pové, da je ukaz, kako se mora cestna robot razdeliti, od deželnega odbora že šel na vse cestne odseke.

Pri sedmi točki, ktera govori o protestu zoper germaniziranje šol, se oglasi Dežman, rekoč, da on ne bo glasoval za tak protest, iz kterega se da sklepati, da se pri nas po šolah čisto nič slovenskega ne uči.

Vladni načelnik vit. Widmann pravi, da je očitanje vladi, češ, da germanizira, krivično; vladi je marveč namen, slovenski mladini z nemščino dalje po svetu pomagati, kakor bi s samo slovenščino prišla. To je dolžnost vlade, vsako drugo natolcevanje pa mora on strogo zavračati.

Poslanec dr. Poklukar ga zavrne. Dela govore, da se pri nas germanizira. Če ta dela niso resnična, naj vlada ugovarja, če so pa istina, je to germanizacija. (Dobro! na desnici in med poslušalci.)

Pri enajsti točki, naštevajoči izdane svote za različne razprave, se vzdigne baron Apfaltrern, hoteč opravičiti svoje besede, s kterimi je bil dopoldne deželni odbor razžalil. V ta namen našteje več zneskov, kateri so bili po njegovem mnenju zapravljivo izdani; tako n. pr. dramatičnemu društvu 2400 gld., dasiravno je 100.000 gld. primanjkljeja, in zdaj zopet veliko svoto za dolenjsko kmetijsko šolo. Dalje pravi naravnost, da je sedanjega deficita deželni odbor kriv. Leta 1863 je bil znesek proračunov stavljen komaj na 200.000 gl., letos pa že na 400.000 gld. Tako tvezi gospod baron dalje v jezi, ktera stori človeka rada slepega.

Zavrnete ga deželni glavar vitez Kaltenegger in dr. Prvi opomni gospoda barona na to, da je vse, kar je deželni odbor storil in kar koli je izdal, storil le po sklepih deželnega zbora, da tedaj graja baronova leti le na zbor, nikakor pa ne na dež. odbor, ki ne more ničesar storiti brez privoljenja deželnega zbora, v katerem tudi gospod baron že dalje časa sedi.

Še bolj sijajno ga pa dr. Costa poseka.

českega upora, ki so bili svoji domovini napravili toliko nadlog, duševnih in telesnih. Imeli so toraj čas uiti, ako bi bili hoteli. Še le čez en mesec so jih kot upornike zoper cesarja djali v zapor, potem pa so jih obsodili k smrti in njih 28 obglavili 21. jun. 1821. Res huda je bila ta kazen; pa se je li poprej ali pozneje z načelniki puntarjev drugače ravnavalo? Opomnimo le na osodo ogerskih glavarjev 6. okt. 1849 v Aradu. Protestantovski Angleži so bili svojega katoliškega kralja Jakopa II. spodili. Njegov vnuk Karol Stuart, čvrst junak, je l. 1745 poskusil angleško krono spet pridobiti; nekoliko časa mu je šlo po Škociji po sreči, ali 16. aprila 1746 so bili v bitvi pri Kullodnu njegovi popolnoma premagani, in Angleži so se zdaj pod poveljem vojvoda Kumberlandskega, sina kralja Jurija II. iz rodbine Hanoveranske, vedli kot dereči volkovi. Kar so našli ranjenih, so jih pomorili, kar jih je pa domu ušlo, so bili v svojih hišah sožgani. Od vjetih Stuartovcev je bil vsak dvajseti mož obešen, drugi pa so bili za sužnje na

amerikanske otoke v zapadno Indijo odpeljani, celó njihovi otroci in žene so bili pobiti. Vjete glavarje pa so na Angleško tirali, kjer je bilo njih 80 umorjenih. Veliko njih je bilo obešenih, pa ko so še živi bili, so jih iz vislic sneli, jim život prerezali, srce iztrgali, v ogenj vrgli in na zadnje truplo na štiri kose razmesarili. Čemu toraj g. Šuklje le Ferdinanda opisuje zaradi krutosti in nečlovečnosti?

Prve bukve Makabejev v sv. pismu (2. pogl.) pripovedujejo, kako milo je tožil duhoven Matatija čez oskrunjenje jeruzalemskega tempelja in zatiranje izraelskega ljudstva po ajdovskih Sircih in kako je navduševal svoje petere sinove in vse, ki so se okoli njega zbrali, ne se vdati hudobnim poveljem kralja Antijoha Epifana, ampak ostati zvestim postavi, ki jo je Bog po Mojzesu dal ter oteti božji tempelj in sv. mesto iz rok nevernikov. Ubogali so starega moža ter v dolgih in hudih bojih rešili svojo domovino in njeno svetišče pred gnjusobo nevernikov. S to zgodovinsko prigodbo se sme primerjati Ferdinandovo početje po premaga-

nem českem puntu. Gnjusobe po kat. cerkvah, zatiranje katoličanov, javno puntanje proti cesarju, odkriti namen habsburško dinastijo odstaviti, je bil posel protestantov. In kolike hudobije so uganjali iz Českega pregnani voditelji Friderika palatinskega! Mansfeld je nabral z holandskim denarjem do 20.000 klatežev in je z njimi počenjal hudobije, kakoršne se komaj od Hunov in Saracenov berejo. Sosebno je napadal škofije ob Renu in v frankenski deželi, neoborožene kmete je v goreče hiše podil, in tiste, ki so hoteli uiti, postreljal. Njegov tovariš je bil Kristijan, administrator poluteranjene škofije v Halberstadtu. Ta pošastni nečlovek je imel nalašč izurjene požigalce (Brandmeister), da so sela po vrsti požigali. Svojim drhalim je ukazoval in tudi z lastnim zgledom kazal, kako naj cerkve ropajo in ženstvo siloma skrunijo. Gorjé katoliškim duhovnom, ki so mu v pest prišli! Krutno je ukazoval kak ud jim odrezati. Tudi mejni grof Friderik badenski se sem prišteva.

On mu natančno dokaže, da je letošnji proračun le izvanredni in pri vsem tem le za tretjino viši od onega l. 1863; letos je 108.000 gld. izvanrednih stroškov v račun vzetih, ki bodo pozneje odpadli. Za kar je pa sicer zrastle, to je bilo vse v deželni zboru sklenjeno, povišane plače uradnikov itd. Naj pregleda gospod baron proračune drugih dežel, in videl bo, da so se povsod povišali.

Poročevalec dr. Poklukar pristavi, da kdor trezno sodi, mora videti, da je to, kar je baron Apfaltrern deželnemu odboru očital, po vsem krivično.

Tako se je bil baron Apfaltrern v svoji jezi močno blamiral, to so mu pripoznali tudi pajdaši njegovi, nemškutarski levičnjaki, ker ga je moral sam dr. vitez Kaltenegger zavračati.

Potem se je odobrilo poročilo deželnega odbora o njegovem delovanju po večini, levičnjaki so pri glasovanju obsedeli.

Predlogu poslanca Horaka zaradi dovoljenja 30% hišnega davka za vzdrževanje poslopij gospodarski odsek ni mogel popolnoma prirediti, predlog dr. Razlaga zaradi vravnave Krke in peticija kupčijske in obrtniške zbornice kranjske zaradi dolenske železnice se izročita deželnemu odboru za izvrševanje, potem se reši še več peticij.

Dr. Bleiweis želi sklep, da se deželni odbor obrne do finančnega ministerstva s prošnjo, naj se pri nas nastavlja manj tujcev in bolj ozir jemale na domačine, ki našo deželo bolj poznajo, zlasti pri vravnavanju zemljišnjega davka.

Ta predlog pa zopet iz kože spravi Dežmana, kateri se strastno poteza za tujce in pravi, da so nam veliko dobrega v deželo prinesli. Dr. Bleiweis mu odgovori, da nima zoper take tujce nič, ki se ne vtikajo v naše razmere in niso nasprotni našega naroda. Vladni zastopnik obljubi, da bo vlada se ozirala na ta predlog; kar se pa tiče drugega očitanga, zlasti germanizacije, je že gospod Hočev var vse obširno zavrnil.

Pozno zvečer sklene deželni glavar letošnje zborovanje zahvalivši se vladnemu načelniku za pazljivost, katero je skazoval zborovemu obravnavanju, poslancem pa za marljivost, s katero so skupno delali za blagor dežele. Njemu se zahvali Dežman, in ko je tudi še vladni načelnik nekoliko spregovoril in izrekel svojo zadovoljnost zaradi tega, ker je mogel nazoč biti pri zboru in seznaniti se z najboljšimi možmi dežele, so se po trikratnem klicu „Slava“ „Hoch“ Nj. Veličanstvu poslanci razšli.

Iz deželnega zbora tržaškega. (Izv. dop.) Kakor je bilo že naprej videti, končal se je tržaški dež. zbor, ne da bi se bila mogla nadaljevati razprava o volilni reformi. Akoravno je bila namreč večkrat na dnevnem redu, se vendar, odkar so bili okoličani zbornico zapustili, zaradi pomanjkanja postavnega števila poslancev ni moglo o tej reči razpravljati.

Kake važnosti je za naše lahote ta reforma, vidi se iz št. 247 časnika „Cittadino“, v kateri številki ta časnik ves svoj strup izliva na okoličanske poslance, češ, da so s svojim izstopom pokopali po njihovi misli tako potrebno reformo. Zasramuje jih kot boječneže, ker si niso upali v bojs protivniki, ampak so z bojišča pobegnili. Pa okoličanski poslanci so delali v smislu svojih volilcev, ker so v zboru v manjšini, jim drugega ni kazalo kakor protestirati in izstopiti iz zbora, ko je okoličar prtila tako v nebovpijoča krivica. Pa tudi mestni poslanci so bili letos zelo mlačni v obiskovanju sej. Dasiravno so jim časniki tako živo priporočali in priduševali jih, da naj gotovo pri-

hajajo k sejam, da se bo mogla reforma razpravljati, jih je vendar k sejam z okoličani vred prišlo le 41, ravno potrebno število, da bi se o preuredbi volilnega reda bilo moglo sklepati. Ko so pa okoličani zbornico zapustili, nobenkrat več ni bilo postavnega števila, in volilna reforma je za sedaj zopet — pokopana.

Izvirni dopisi.

Iz Notranjskega, 23. oktobra. (Še nekaj o hranilnicah. — Župani in divjaščina.) Veliko se je že pisalo o potrebi malih hranilnic in posojilnic, in vendar se je pri nas na Kranjskem še silno malo storilo. Kje da je temu uzrok, nočem preiskavati; hočem pa rajše ta-le svet odčinstvu v prmislek dati: Imamo banko „Slovenijo“, banka „Slovenija“ pa ima po deželi svoje zastopnike, to je istina. Vprašanje je tedaj: Ali bi se ne dala zastopništva banke „Slovenije“ po Kranjskem tako osnovati, da bi bila ob enem tudi hranilnice in posojilnice pod varstvom imenovane banke? Koristi bi bile mnogotere, ljudje bi imeli blizo priliko svoje male solde vlagati v hranilnico, ker bankina zastopništva so po mnogoterih krajih: ljudje bi si v silnih potrebah lahko blizo za male obresti izposodili denarjev; ljudje bi pa tudi pri banki Sloveniji rajše zavarovali svoja imetja in v slučajih bi banka Slovenija tudi lažje hranjene denarje na najizdatniše obresti nakladala. Novice so na l. str. št. 42 list pod napisom „Nov ukaz o lovstvu“ prav s piko zadele, ko so pisale: Vstreglo bi pa jako poljedelcem vis. min. poljedelstva, ako bi županijam naročilo predlaganje vsakoletnih izkazov; koliko naznanil zaradi izkazevanja potrebnega lesa za kurjavo in stavke itd. dotičnih poljedelcev od ces. gosposk ob koncu vsacega leta ni bilo rešenih, in koliko pritožb v enaki zadevi poljedelcev svoje soseske pri višjih ces. gosposkah še rešenja čaka? Dopisnik iz Notranjskega (dasiravno je morebiti pasijoniran lovec, to nič ne dé) ima pred očmi prid in korist svojih sosesčanov, in to je pošteno. Župani naj se pečajo s potrebnimi srenjskimi rečmi, kakoršne so ceste, varstvo pred ognjem, ponočni mir itd., slavna vlada pa naj jih v tem težavnem poslu radovoljno in zdatno podpira. Kar pa divjaščino tiče, ne vem, ako je kateri lovec tako dobrovoljen, da bo po trudapolnem in večkrat dolgotrajnem stikanju za divjaščino šel k gospodu županu naznaniti, kaj je vjel, še manj pa pred njega nesel težo, ako mu je bila boginja lova mila. Po 2 in še več ur hoda divjaščino skazovat — pač da, to ne bo šlo! Vsak je vesel, ako se more po trudapolnem delu pri kupici dobre kapljice in dobrem prigrizku divjaščine malo okrepčati.

Iz Trsta, 22. Oktobra. (Nekaj o naših šolah). Že večkrat se je govorilo in pisalo, kako mestni magistrat denar proč meče, katerega iz krvavih žuljev davkoplačevalcev iztiska, da le svoje namene doseže. Pred tremi leti odreklo je mesto škofijskemu ordinarijatu prostor, kjer je bilo semenišče, in ker niso mogli drugega vzroka navesti, so iztuhtali, da ono hišo mesto potrebuje za žensko izobraževališče in z njim sklenjeno vadbico. Hiša ta pa je blizo nunskega samostana, in s to novoustrojeno šolo hoteli so učenke nunske šole odtegovati.

Ali novošegna šola je ostala prazna, nunske pa so bile prepolne. Dve leti pozneje je komisija našla, da oni prostori niso čisto nič pristojni za šolo, in je toraj treba drugih prostorov istakati, in res jim je kmalo nekdo ponudil hišo v ulici „Madona del mare.“ Hiša je bila kupljena ter predelena, za kar se je

potrošilo nad 15.000 gold. Z mesecem novembrom se bodo šole v njej pričele. Pa komisija je zopet sklenila, da gori omenjena hiša „eksemenišče“, je sposobna za šolo, toraj naj se v to poslopje spravi deška šola (Knabenschule), v dosedanjem poslopji deške šole (ktero je ravno nasproti nunske), naj se pa vstanovi dekliška šola. Vendar ta sklep pa ni obveljal, obveljal pa je sklep, da se vstanovi štirirazredna dekliška šola v poslopji eks-semenišča, da se kolikor mogoče dela konkurencija nunske šole. Pa kakor druga leta, tako so prebivalci starega mesta tudi letos pokazali, da so katoličani, in da jim je veliko na krščanski izreji njih otrok, posebno deklet. Nunske šole je prepolna, vpisanih je deklet 360 brez nedeljske šole — in mnogim so morali odreči sprejem zaradi pomanjkanja prostorov, mestna šola pa, ki je sprejela vse, kar jih nune niso mogle sprejeti, ima vpisanih le 150 učenk. Ker ravno o šolah govorim, naj še omenim, da v državno nemško realko se je letos vpisalo 256 učencev, precejšno manj od lani. Uzrok temu je gotovo lega te šole, ktero so začetkom tega leta prenesli v neko v ta namen najeto hišo prav na koncu mesta, blizo starega lazareta, kamor so spravili tudi učiteljsko pripravništvo in z njim združeno vadbico. Vsakrati mora pripoznati, da ona hiša je preoddaljena za učence. K sreči bodo šole ondi le začasno, kajti vlada misli zidati velikansko poslopje blizo starega sv. Antona, kamor bodo spravili vse državne šole. V gimnazijo pa, odkar je državna v Trstu, ni bilo še nikdar vpisanih toliko učencev v I. razred, kakor letos, slišim, da 95, morali so jih razdeliti v paralelke. Ta razdelitev je prav pametna; tisti učenci, kateri so bolj vtrjeni v nemškem jeziku, so skupaj, kateri so pa nemškega jezika manj zmožni, zopet skupaj, in ti se vadijo še posebno po 3 ure na teden v tem jeziku. V laško gimnazijo pa se je vpisalo 181 učencev, torej 7 menj, kakor preteklo leto. Po dolgem iskanju so tudi za ta zavod našli direktorja, če jim ga bo le vlada potrdila. Hvaljen je namreč dr. Viljem Braun, nemec iz „Rajha“, če se ne motim iz Nassau-a. Pa si bo morda kdo mislil, kako je ta človek prišel na Laško in celo na mestno gimnazijo v Trst? Do leta 1862 je služil na državni gimnaziji v Trstu. Potem je prestopil na mestno laško; pozneje je pa na vladno zahtevanje bil odstranjen in je šel na Laško, kjer je dalj časa v mestu Bari podučeval. Zdaj je prišel zopet nazaj v Trst, ali kakor sem že gori omenil, vlada ga še ni potrdila.

Razne reči.

— Novo učiteljske. Iz zanesljivega vira smo slišali, da je slavno ministerstvo za uk privolilo zidanje novega poslopja za učiteljske ljubljanske. Deželni šolski svet ima le še dobiti pripravno zidališče in narediti načrt dotične stavbe. Stroški bodo znašali okoli 180.000 goldinarjev.

— Vlada je potrdila prenovljena pravila slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani.

— Iz Logatca se nam poroča, da namestavajo učitelji logškega okraja med seboj osnovati neko učiteljsko društvo. Dobro! Le nemčurskega duha ne vmes!

— Društvo „Sokol“ je imelo preteklo soboto v steklenem salonu ljubljanske čitalnice večerno veselico za svoje ude, ktera se je prav veselo končala.

— „Dramatično društvo“ je dalo preteklo nedeljo prvo predstavo letošnje igralne

dobe s šaloigro „Trije klobuki,“ ki se je splošno prav dobro igrala; več o predstavi prihodnjič.

— Nov slovar od A. Pescheka se tiska v Peštu; obsegal bo nemški, francoski, laški, španski, latinski, angleški, holandski, švedski, česki, slovaški, slovenski, poljski, srbski, hrvaški in madjarski jezik.

— Sladkor v Ameriki se od leta 1861 sem še ni tako dobro obnesel kakor letos.

— Vratislavski škof, dr. Förster, se je pred nekimi tedni nevarno zvrnil. Ko se je peljal iz svoje grada Johanisberga navzdol, utrga se na najbolj strmem kraju coklja in voz tako hudo zažene, da ga 4 konji niso mogli obdržati. Ko se pa pri enem konju utrga še prsni jarem, se je vse valilo v nižavo, kjer so konji popadali na tla, voz pa se je čez nje zvrnil in razbil. Škof se je hudo pobil na glavo, ki mu je kmalo tako otekla, da ni bil poznati; k sreči je ravno gledal skozi okno, ko se je nesreča zgodila, sicer bi bil skoro gotovo mrtev obležal. Njegov tajnik se je hudo na roke obrezal, pa tudi na eni nogi močno se pobil; slugi se je izpahnila roka, kočijaž pa prsa otekla. Tudi konji so se jako poškodovali in eden se bo težko ozdravil. Škofa so nesli nazaj v grad, kjer je pa kmalo toliko okreval, da se je 18. t. m. zamogel vrniti domu.

— Kratkočasno berilo. Dandanes se ljudje, in sicer po pravici, pritožujejo zaradi slabih časov, in posebno hišne gospodinje tarnajo, kako da je vse drago, kamor se le človek obrne. Gotovo bo bralce „Slovenčeve“ mikalo zvedeti, kak kup je ta ali una reč imela v Trstu v onih srečnih časih, kateri so pa, žalibog! že davno minuli. Le-ta poročila je prinesel tržaški časnik „L Ancora“ in povzeta so iz nekega starega statuta tržaškega mesta, pa iz „kronike“ tržaškega zgodovinskega pisca Mainatega. — Leta 1495 je bila cena volu en zlat, t. j. 105 soldov. Mlad konj, ki je pa že bil za rabo, je veljal okoli 1 gold. — Leta 1419, ko sta si mesti Benedke in Oglej na vojsko pripravljali, so bili konji zelo dragi, veljal je namreč konj 6 zlatov, t. j. 6 gl. in pol. — Leta 1323 je bilo vino drago, vedro je stalo 1 marko, t. j. 160 soldov. — Leta 1377 so se prodajale sveče po 6 soldov funt. — Leta 1419 so bile lojeve sveče po 4 solde funt. Leta 1411 je veljal tram 32 soldov, žaganica pa 6 soldov, vatel sukna 14 soldov, par moških čevljev 14 soldov, par ženskih pa 12. Tudi hiše so bile zelo dober kup. Leta 1343 je tržaški kapitel prodal 4 hiše za 480 lir, t. j. 96 gold. Leta 1371 je moral tržaški škof, ker je bila škofova hiša ob času vojske poškodovana, drugod stanovanja iskati; v ta namen je najel dve hiši, od katerih je plačeval na leto 30 lir ali 6 gold. Leta 1418 je kapitel eno svojih hiš dal v najem, za katero je dobival letnih 38 soldov. Kakor je bilo vse dober kup, tako je tudi dnina delalcem bila majhna; zidar ali pa mizar je dobival po 6 soldov na dan, in 6 soldov se je plačevalo krojaču od površne obleke. Leta 1419 je bila dragina in pomanjkanje delalcev. Dnina za kopača je v tem letu poskočila na 10 soldov s kruhom, brez kruha pa 14 soldov. Leta 1425 je mesto vzelo v službo javnega pravdnika, kateri je za svoj posel dobival letnih 40 zlatov ali 42 gold.; za ravno tako plačo so v Milah si najeli javnega ljudskega učitelja. Župan tržaški je dobival na leto 2000 malega denarja, ali 534 gold.; pa s to plačo je moral vzdrževati enega sodnika, enega tajnika, 8 blagničev in 6 konj. Kakoršne so bile plače, take tudi diete. Ako je župan v svojem poslu potoval po morju, dobival je plačilo za barko, za-se pa 20 denarjev ali 27

soldov na dan, ako je potoval po suhem, rabil je svoje konje ter dobival na dan 40 denarjev ali 54 soldov. Kapitel je bil odločil, da korar, ako gre po kapitelskih opravkih iz Trsta, dobiva na dan 20 soldov, če potuje po morju, če pa potuje po suhem, dobiva po 32 soldov. Leta 1426 je šel neki korar z dvema klerikoma na Umag, na poti so bili dva dni, in stroške tega potovanja za tri osebe je zaračunal 80 soldov. Leta 1425 je mesto podarilo vojvodi Ernstu mnogovrstnih reči, za katere se je potrosilo 6 lir, ali 1 gold. 20 soldov. Pri tej priložnosti je kapitel pogostil ces. poslanca, za kar je potrosil 24 soldov. Leta 1413 povabil je škof svojega godu dan kapitel na južino, ktera ga je stala celih 16 soldov. Kajne, to so bili srečni časi, pa kaj — ki so že potekli in ki jih skoraj gotovo nikdar več nazaj ne bo! Ako bo bralcem všeč, bom še kaj poslal, če kaj v gori omenjenih kronikah Mainatovih iztaknem*).

— Sledeči P. T. delničarji prve občne zavarovalne banke „Slovenije“ v Ljubljani so dalje doplačali na delnice, in sicer: po $7\frac{1}{2}\%$ ali 15 goldinarjev na delnico: Kandut Kristof, kaplan v dolnji Polskavi; Kapun Valentin, provizor pri sv. Štefanu; Kepec France, kaplan v Kostanjevici; Keržic Janez, župnik pri sv. Katarini; Keržic Marija, posestnica v Podbrezji; Keržic Gregor, c. k. sodnik v Senožečah; Keše Silvester, župnik v Begunjah; Klančnik Jer., kaplan pri sv. Jurju; Kalaber Franjo, korar v Zagrebu; Klinger France, dr. profesor v Gradcu; Kočevar Janez, učitelj v Grižah; Kočevar Ivan, župan v Središči; Kočevar Štefan, dr. zdravnik v Celji; Kodrič France, vradnik v Zagrebu; Koller France, zasebnik v Konjicah; Kopitar Miha, župnik v Bezelji; Košiček Ubaldo, kaplan v Zagrebu; Košmelj Jože, posestnik v Železnikih; Kočevar Jože, kaplan pri sv. Hemi; Kožuh Jurij, posestnik v Ivenci; Kožuh Matej, dakan v stari Loki; Kragl Davorin, kurat pri sv. Nikolaju; Kramberger Ivan, kaplan v Hajdimi; Krašovec Jurij, župnik v Šmartnem; Kresnig Vincenc, trgovec v Vuzenici; Kristofič Lavrenc, kurat pri sv. Osvaidu; Krofič Miha,

Prosimo!

Vred.

župnik v Velikovecu; Kronig France, v Kamnu; Kršinar Jakob, posestnik pri sv. Katarini; Krkoč Štefan, kaplan v Podmlevu; Kureš Jaka, sodnik na Hrvaškem. (Dalje prih.)

Za nesrečne Dolenjce:

Neimenovan dobrotnik iz Štajarskega 2 gl.

Umrli so:

23. okt. Jože Karinger, knjigovodje otrok, 11.4 m., za vnetjem vratu. — Jernej Zupaneč, delavec, 33 l., za oslabljenjem.

24. okt. Viktor Šanda, železniški uradnik, 22 l., za vnetjem hrbtanca. — Šimen Stupar, dninar, 46 l., za oslabljenjem.

25. okt. Francetu Cirku, mizarja, otrok moškega spola, 24 m.

Eksekutivna dražbe.

30. okt. 3. Ant. Požar-jevo iz Kala v Postojni. — 2. Andr. Lužar-jevo iz Lužarjev (1482 gl.) v Vel. Lašičah. — 3. Jurij Krašovec-jevo iz Nove vasi (1086 gl.) v Ložu. — 3. Greg. Žele-tovo iz Trnovega (1400 gl.). — 3. Juri Fiden-ovo iz Kalca (471 gl.). — 3. Jož. Srebot-ovo iz Nevark (1300 gl.). — 3. Jož. Smerde-tovo iz Kala (1736 gl.), vse v Postojni. — 3. Mih. Žernu-tovo iz Ponikve (950 gl.) v Ložu. — 3. Bart. Ambrož-jevo (778 gl.) v Ljubljani. — 1. J. Senk-ovo iz Podpeč (1220 gl.) na Vrhniki. — 3. Jan. Sonč-jevo (1742 gl.) v Ljubljani. — 3. Mart. Krašovec-jevo (711 gl.). — 3. M. Slabodnik-ovo (1195 gl.), obe v Metliki. — 2. Štef. Jerčinovič-jevo iz Tomina (750 gl.). — 2. J. Kastelic-jevo iz Dobro polja (1600 gl.), obe v Bistrici. — 2. J. Koprivnik-ovo iz Vel. vasi (1422 gl.). — Jož. Zupančič-jevo iz Črešnjice (443 gl.), obe v Krškem. — 2. M. Lunder-ovo iz Kernča (3030 gl.) v Vel. Lašičah. — 2. Fr. Bedenk-ovo iz Podgorice (2280 gl.) na Brdn. — J. Bevič-jevo iz Sp. Semoni (1100 gl.) v Bistrici. — 2. J. Tekave-jevo iz Osredka (1240 gl.) v Vel. Lašičah. — 2. J. Simončič-jevo iz Brunske gore (495 gl.) v Ratečah. —

31. okt. 3. M. Jankovič-jevo iz Matene v Ljubljani. — 1. Ant. Tekavč-jevo iz Dolenje vasi (1365 gl.) v Ribnici. — 3. Janez Sone-jevo posestvo v Ljubljani. — 1. Prmaž Bečajevo iz Bečaj (705 gl.) v Ložu. — 3. Matevž Germek-ovo iz Loža na Vrhniki.

Telegrafične denarne cene

26. oktobra.

Papirna renta 69.50. — Srebrna renta 73.80. — 1860letno državno posojilo 108.25. — Bankine akcije 977 — Kreditne akcije 234.50. — London 110.40. — Srebrn 104.80. — Ces. kr. cekini —. — Napoleon 8.88.

(54—3)

Ces.
dvorna
za zvonove

I. Hilzerja

v Dunajskem



kralj.
livarna
in metale
& sinov

Novem mestu

(Ignaz Hilzer & Sohn in Wiener-Neustadt)

se priporoča na naročevanje zvonov vsake teže in vsakega glasa ter tudi za vsake izdelke iz vlitiga metala.

Za pred odločeni glas ali čisto harmonični akord naročenega zvonovja (več zvonov) se daje poročilo. Zvonovom se pridaja tudi vsa druga oprava, jarmi iz lesa ali železa po najboljši in najnovejši šegi narejeni, tako da se veliki in težki zvonovi prav lahko gonijo, ker tekó po zobcih na novo iznajden način; tudi se lahko presučejo, kedar koli treba, brez posebne naprave, tako da zvonovi dalje trpe in mnogo lepše pojó.

Tudi se zvonovi tako vredijo, da se pri zvonjenji vsi lepo vjemajo in kembli drug za drugim v lepem redu bijejo. Za tako vredenje je iznašla ta livarna novo sistemo, po kateri vsak novo opravljeni zvon, pa tudi vse zvonove v zvoniku en sam človek v kakih urah po zelo priprosti napravi brez vseh stroškov tako vrediti more, da zvonovi enako, hitreje ali pa bolj počasi tekó.

Naročila se izgotovljajo natančno in po ceni. Zarad plače so ugodni pogoji. Kar ta livarna obstoji, 33 let, je vlila 2930 večih zvonov, ki so tehtali 12800 centov.

Pri Dunajski razstavi l. 1873 2 medaliji za napredek za 8 zvonov s skupno težo 300 centov, vlitih za votivno cerkev na Danaji in razstavljenih.